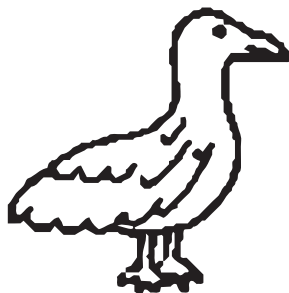

Cilla a Rolf Börjlindovci
**Podivuhodný príbeh
 Georga von Nič**

skutočný zázrak
 nie je ilúzia

Cilla a Rolf Börjlindovci

Podivuhodný príbeh Georga von Nič

Preložila Mária Bratová

IKAR

Cilla & Rolf Börjlind
DEN HÄPNADSVÄCKANDE HISTORIEN
OM GEORG VON INGENTING

Copyright © Cilla & Rolf Börjlind 2022 by Agreement with Grand Agency

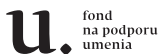
Translation © 2024 by Mária Bratová

Cover design © 2024 by Monika Juríková

Map copyright © Sigge Kühlhorn

Slovak edition © 2024 by IKAR, a.s.

Preklad románu podporil z verejných zdrojov
formou štipendia Fond na podporu umenia.

ISBN 978-80-551-9311-3

Osoby

Georg von Nič

plážový nájdenec a mág

Märta Mildová, Čierna Märta

zberačka morských rias s kriminálnou minulosťou

Columbus Mendelsohn

mimoriadne výbušný koordinátor dopravy na kruhovom objazde

Evelyn Lundqvistová, Mrzutá fešanda

nedobytná, ale dobrosrdečná čašníčka v krčme Platäsa

Gustaf Cylinder

distingvovaný majiteľ Falologickej galérie

Malte Augustsson

antikvár a zarytý ateista

Picasso Nilsson

ulízaný maliar natierač

Yuriana Castillová, Inka

čarokrásna a hanblivá botanička, narodená v Peru

Marie & Thérèse Thervinové

majetné jednovaječné dvojčatá a majiteľky krčmy Platäsa

Herr Skrock, pán Šok

rodený Nemec, obuvník a chronický nespokojenec

Arto Vuorinen

osamelý pastor z Tammerforsu s deviatimi deťmi

Luigi

tajný milenec a cholerickej kuchár z krčmy Platäsa

Viola Fröbergová

životaplná krajčírka s nevysychajúcou záplavou slov

Pán Mendelsohn

strohý rybár so zrohovatenou pokožkou

Pani Mendelsohnová

manželka strohého rybára, snívajúca o vymiznutých homároch

Brandur Blank

neopísateľne mlieky holič z Faerských ostrovov

Elof Björkman

predavač s ušami a očami na stopkách

Johanna Björkmanová

tajne gravidná optička

Ove Mramor

prostoduchý poštár

Vanja

najstaršia obyvateľka mestečka, šíriaca legendu o Ymerovom zube

Pygge & Lehman

povalačskí chuligáni, členovia rockovej kapely The Lobsters

Na začiatku rozprávania je hlboký morský záliv, čo sa prebil medzi dva dramaticky sa týčiace horské masívy. Sú také vysokánske, že na isté miesto pevniny sa slnečné lúče prederú iba jediný raz za päť rokov. Vtedy vytvárajú nevšedný a neprekonateľný svetelný efekt, ktorý sa nedá pozorovať nikde inde na svete.

Práve na tomto mieste sa usadili ľudia a tomuto miestu dali meno Zátônie.

1.

Čierna Märta a jej záhadný nález na pláži

S taručká čierno-biela čajka sedela na svojom zvyčajnom mieste, na vrchole majáka menom Kraťúch Jano, a skúmala okolie. Jej bystrému zraku nič neuniklo. V tejto chvíli, v tento teplý májový večer, sa zamerala na zátoku, ktorá vnikala do Zátônia. K tomuto bohom zabudnutom mestečku patrilo všetko, čo charakterizuje každé ľudské spoločenstvo: vrúcna láska, pálčivý pocit nespravodlivosti, hlboká nenávisť aj utajované choroby a neduhy. Žili tu nenápadní ľudia s nesplnitelnými víziami, osamelé ženy s tichými deťmi, no aj veselá mládež, silné, nezlomné dámy s vôľou pevnou ako skala a páni s nenarušiteľnými priateľskými vzťahmi a rozmanitými záujmami.

Napohľad nesmelych a pokojných obyvateľov vedeli však úplne rozdeliť miestne spoločenské otázky. Hneď sa rodili konšpirácie proti susedom či názorovým protivníkom a medzi skupinami sa rozhárali viac či menej zúrivé diskusie. Našťastie k mestečku patrilo aj zabúdanie, takže život vždy mohol ísť ďalej, vzťahy zvrúcneli, nasledovali oslavy aj tanečné zábavy, čo vydržalo až do najbližšieho sporu.

Tunajší ľudia akoby zdedili poverčivosť, mali ju v krvi. Ak človek žije v stálom tieni a jeho rodičmi sú hory a more, vysvetľovanie znamená je dôležitejšie než hláskovanie; tunajšie deti chápali význam znamení, varovania a predzvestí, skôr než sa naučili napísať a prečítať, že „mama je dojička a otec traktorista“.

Samozrejme, že čajke, čo sedela na majáku, väčšina tohto všetkého unikala. Mala iné starosti. Na tomto mieste presedela dlhé roky zo svojho života. Odtiaľto všetko sledovala a túžobne pátrala po niečom, čo by naplnilo jej potreby. Bola už taká stará, že pamätala aj časy, ktoré ľudia nazývali zlatými rokmi, lebo sa tu lovili homáre, fungovala fabrika na spracovanie sledov a poskytovala obživu miestnym obyvateľom. Tým vlastne aj jej a živočíchom rovnakého druhu. V tých časoch sa rybie vnútornosti vyhadzovali dva razy denne. Lenže staré továrenské okná stemneli a zivali prázdnotou. Jediným prejavom života boli tehlové múry obrastajúce zeleňou a zopár dážďovníkov, čo vytrvalo hniezdilo a prebývalo v škárach medzi škridlami rozpadávajúceho sa krovu. Stará čajka sa teraz musela spoliehať iba na posledného miestneho rybára, na pána Mendelsohna, že sa domov vráti s dostatočným úlovkom.

Vták sa trochu zapotácal, keď sa mu do peria oprel vietor od mora a priniesol so sebou vôňu soli a rias, vzápätí sa však vychytil k prístavu, aby sa pohral so starými potrhými rybárskymi sieťami, čo viseli z ošarpaných rybárskych búd.

Na konci zátoky sa v plnej nádhere týčili domy. Presnejšie – stáli tam. Nesúvislý rad rôznofarebných drevených domov v rozličnom stave zachovalosti akoby liezol alebo sa priam lepil na úbočie vrchu rovno oproti vtáčej pozorovateľni. Slnko zasvietilo iba na strechy najvyššie položených, ktoré sa pokladali za miestnu vilovú štvrt s honosným názvom Vyhliadka. Zvyšok mestečka však zostával v tieni. Vilou na Vyhliadke sa hrdili veľkoobchodníci a dodnes pripomínajú mestečku prekvitajúcu minulosť, ktorú prežívalo začiatkom minulého storočia. Teraz domy – až na jeden – vlastní podnikavci, ktorí ich využívajú ako letné chalupy. V tom jedinom však naďalej bývajú dve staršie nevydaté dvojčatá Marie a Thérèse Thervinové, dcéry Marie-Antoinetty Thervinovej, rodenej Fritzdoterovej. Táto nevšedná žena sa po ceste do Francúzska a Cannes rozhodla, že miestne nábrevie s promenádou sa od tej chvíle bude volať Croisette. Mimochodom, to bola jediná cesta v jej živote,

ktorá sa skončila vo veku deväťdesiatpäť rokov počas návštevy toalety s pohárom whisky v ruke. „Matka skonala šťastná,“ navzájom sa ubezpečovali sestry, čo bolo zrejme aj jediné, na čom sa zhodli.

Takže tak.

Čajka zdvihla hlavu. Na svojom oblúbenom mieste sa vždy cítila výnimočná. Biely maják uprostred krásnil široký čierny pruh, pod vrcholom o niečo užší, červený. V dennom svetle, čo práve zavítalo na vrchol majáka, sa jej na žltom zobáku krásne vynímala červená škvrna. Zo skúsenosti vedela, že pán Mendelsohn sa z mora vracia neskôr, preto zvažovala, že si dožičí oblet nad mestečkom a zistí, či v blízkosti jedinej tunajšej reštaurácie Platäsa nenájde niečo vhodné na jedenie. Dôstojne a pokojne vyčkávala na nasledujúci poryv vetra, čím pripomínala surfistu, trpezlivo čakajúceho na najväčšiu vlnu, a keď ho zacítila, rozprestrela mocné krídla, odrazila sa od majáka a vklzla do veterného víru, čo prichádzal od prístavu. Vzlietnutie aj prelet nad vodou sprevádzala svojim typickým škriekaním, najmä aby odstrašila iné vtáky, ktoré by náhodou, napriek zdravému rozumu, zatúžili po jej teritóriu.

V podstate mala výhľad na celé mestečko: na Hlavnú ulicu, čo sa hadila medzi domami, na námestíčko ohraničené rozličnými obchodmi, uprostred vyšperkované prekvapujúco krásnou fontánou. No ligotajúca sa voda a bezprostredné okolie ju vôbec nelákali, pokladala ich za revír vrabcov a holubov. Nezaújímali ju ani omrvinky, o tie nech sa pokojne kľbčia. Sústreďovala sa na reštauráciu na nábreží, presnejšie – zrak zaostrila na vchod do kuchyne, čo ústil do bočnej uličky povyššie prístavu. Ak sa kuchárovi lenilo ztvoriť smetiak, z času na čas tam našla zvyšky jedla. Samozrejme, ak ju nepredbehli tie drzé potkaniská. Sliedivý pohľad jej však zakrátko prezradil, že presne to sa stalo dnes. Smetiaky boli prevrátené a všetko požívateľné zmizlo. Vtom zbadala, že kuchár opäť vyšiel z reštaurácie a v akomsi melodickom a peknom jazyku, čo znel úplne inak než jazyk domácich obyvateľov, nahlas preklínal odporné hlodavce. Potom sa čajka obzrela a všimla si skupinku ľudí, presnejšie štyri osoby, postávajúce pred vchodom do reštau-

rácie. Poznala ich a vedela, že len čo sa otvoria dvere a ľudia vojdú, nastane jej čas.

Nemýlila sa.

Keď sa za hosťami hlučne zabuchli dvere, od mora sa k nej blížilo nezameniteľné pufkanie. Rybár na Mary Celeste, na svojom malom kutre, sa blížil k pobrežiu. Presne ako vždy a podľa časového harmonogramu. V diaľke sa ozvali hodiny na kostolnej veži a odbili šesť ráz. Nato sa loď zjavila za vlnolamom a ona zamávala krídlami, aby zmenila smer letu. Zamierila k mostíku na opačnom brehu zátoky. Letiac k nemu zaškriekala veselšie, aby takto uvítala svojho dobrodinca. Po chvíli dosadla na ošarpaný mostný stĺpik.

Tam nedočkavo vyčkávala, kým rybárska loď prirazila k mostíku, spoza ktorého sa vynorila vráskavá tvár pána Mendelsohna. Aj dnes sa jej s úsmevom prihovril:

„Ahoj, John, mám dobré správy. Dnes bolo more štedré.“

Rybár sa sklonil, z paluby zobral zopár sledov a hodil ich na mostík pred Johnyho. Čajka ich hltala celé, jedného po druhom. Skrátka, všetko v mestečku bolo, ako má byť.

Teda takmer.

Presne v tento podvečer, keď sa začína náš príbeh, život niektorých obyvateľov zmení nevšedný nález na pobreží. Rovnakou mierou sa to týka aj nálezkyne, rozložitej matróny v strednom veku, s riedkymi fúzikmi nad hornou perou, zahalenej do čiernej tuniky. Sedela na udrživanej nákladnej trojkolke a mierila k moru. V ušiach sa jej hojdali pekné slimačie ulity, starý nález z pláže, dlhé vlasy držala pohromade silná gumička. Mestečkom prefíčala, aby bola čo najskôr na pobreží, skôr než sa zotmie, lebo človek nikdy nevie, čo ho tam čaká.

Chcela nazbierať morské riasy, čerstvú zelenohnedú chaluhu bublinatú. Nie pre seba, dodávala ju do miestnej reštaurácie, kde ju v kombinácii s čerstvo nalovenými hrebenatkami menili na miestnu lahôdku. Dodávať čerstvé chaluhy v tomto ročnom období sa podujala z vlastnej vôle.

Tesne za mestečkom prechádzala mierne vyvýšeným kruhovým objazdom, kde zamávala mimoriadne nízkeho chlapíkovi, ktorý ju horúčkovitými dirigentskými gestami posielal jediným možným smerom. Keďže dôverne poznal jej zberačské návyky, tváril sa zaskočene. Zvyčajne totiž prichádzala za úsvitu, keď na horizonte zružovela obloha a osvietila pláž, lenže dnes ráno ju zdržal telefonát z krajskej väznice vo Växjö. Ani nie telefonát, ten bol krátky, skôr jeho dôsledky. Zvyšok dňa strávila prekladáním stoviek ulít a sklených úlomkov, aby si upokojila nervy. To spôsobilo, že k moru sa vybrala až pred zotmením.

„Baba lenivá!“ zakričal za ňou mužiček.

Žena prudko odbočila medzi pieskové duny s trsmi jačmenice piesočnej a zastala. Niekoľko vydesených túlavých mačiek sa dalo na útek. Zaužívanými pohybmi zobrala z privesu veľké kovové vedro. Celý deň silno fúkalo, takže chaluhy sa nakopili a ležali v hrubej vrstve všade naokolo.

Večer ako stvorený na chaluhy, pomyslela si a vyzula sa. Páčilo sa jej chodiť naboso po jemnučkom piesku, z ktorého sa vynárali jej čerstvo nalakované nechty. Odrazu cítila vnútornú rovnováhu. Nepříjemný telefonát pustila z hlavy. Chvíľočku postála a nasávala vône, čo sa k nej rinuli. Sviežosť mora, jemný závan rozkladajúcich sa rias a náznak zápachu hnijúcej mačky. Z času na čas na pláži nachádzala mŕtve mačky, no nikdy nepochopila, ako sa sem dostali. Niekedy ich zahrabala do piesku povyššie pásu, kde rástla jačmenica, ale túto nechá tam, kde je. Svoje rozhodnutie si v duchu obhajovala tvrdením, že to je na úžitok kolobehu v prírode.

Prvé vedro rýchlo naplnila aj vyložila, ešte zo tri razy to zopakovala a po štvrtíhodinke bol prives poloplný. Naštartovala trojkolku a pomaly sa presúvala pozdĺž pobrežia. Pozorne sledovala piesok, lebo po veternom dni v ňom neraz našla jantár. Nie často, vlastne veľmi zriedka, no šanca tu bola a nemienila ju premrhať. Zopár ráz zastala, keď sa v piesku čosi zalesklo, no boli to len črepy a úlomky skla. Nakoniec natrafila na ohnutú čajovú lyžičku. No aj takéto ná-

lezy pokladala za malý poklad. Všetko poukladala na prives a pokračovala v jazde. Čo v skutočnosti hľadala, nikdy nikomu neprezradila. Bolo to jej dobre strážené tajomstvo.

Už sa blížila ku koncu dlhého pobrežia, kde sa prudko otočila a vracala sa späť. Jedným kolesom sa zamotala do veľkého trsu trávy, takže musela zastať a trojkolku vyslobodiť. A vtedy to uvidela. Neďaleko, na samom okraji piesčitej pláže medzi skalami.

Žeby kameň? No ako kameň to nevyzeralo.

Ruka jej vyletela k ústam a prižmúrila oči, aby lepšie videla. Hlava? Je to hlava? Opatrne sa pohla dopredu a cítila, ako jej pod čiernou tunikou splašene búši srdce. Nepatrila k ženám, čo sa ľahko zľaknú, práve naopak. Dobré stavané telo v kombinácii s minulosťou z nej vo väčšine prípadov robilo nebojácnu osobu.

Ibaže toto bola iná situácia.

Išlo o ľudskú hlavu, ktorá ležala na piesku, alebo z neho skôr vytŕčala. Nemala na výber, musela sa k nej priblížiť. Keď vedľa hlavy uvidela úhľadne poskladanú kôpku oblečenia, srdce sa jej trochu upokojilo a umožnilo jej urobiť ešte niekoľko krokov. Hlava zjavne patrila tmavovlasému mladému mužovi, ktorého oči nepokojne sledovali more.

Aspoňže žije, pomyslela si a zbadala aj hnedú škatuľu v piesku, položenú opodiaľ za hlavou. Čupla si a zadívala sa na muža. Trochu zaškúľil na vodu, čo mu siahala po bradu, a potom sa opäť pozrel na more. Telo mal starostlivo zahrabané v piesku, čo ju privádzalo do úžasu. Ako to urobil? Pomáhal mu niekto? Okamžite sa poobzerala, no videla iba pieskové duny, hromady chalúh a povyššie niekoľko zakrpatených borovíc, inak nič.

„Ahoj,“ hlesla neisto.

Muž trochu pootočil hlavu. Jasnými hnedými očami sa zadíval na ženu v čiernom. Na líce sa mu nalepilo niekoľko zrníčok piesku.

„Čo tu vyvádzaš?“ pokračovala a prízvuk prezrádzal, že pochádza z južnej časti hlavného mesta.

„Čakám na vodu,“ odvetil muž tak potichu, že mu sotva rozumela. „Na príliv.“

Žena sa obzrela na more. „Už je tu.“

„To je odliv.“

„Nie, tu nebýva väčší príliv. Keď príde odliv, voda sa stiahne až tam k podmorskému útesu... teraz je príliv najväčší.“

Muž znova zaškúlil na vodu pod bradou, potom sa rozpačito pozrel na ženu. „Nebude väčší?“ šepol.

„Nie.“

Muž sa zadíval na horizont. Sledovala, ako mu po zrníčkach piesku na bledom líci steká slza. Premohla nutkanie, aby mu ju zotrela.

Keď sa na lesík nízkych borovic a zálahy chalúh spúšťal večer, po úzkej štrkovitej ceste medzi koreňmi sa plnou rýchlosťou rútila trojkolka. Žena v čiernom poznala cestu naspamäť, prudké zatáčky aj vytŕčajúce skaly, no tentoraz na najťažších úsekoch uberala plyn. Na trojkolke viezla drahocenný náklad.

Hromadu chalúh, no najmä mladého muža, ktorý sa pred chvíľou pokúšal spáchať samovraždu, v ktorej mu zabránila neznalosť tunajšieho prílivu a odlivu. Mierne sa predklonila. „Volám sa Märta,“ predstavila sa hlasno, aby prehlušila zvuk motora. „Märta Mildová. Všetci ma však volajú Čierna Märta. A ty sa ako voláš?“

Prešlo niekoľko sekúnd, kým muž odpovedal. Jeho zvučný hlas však ledva doľahol dozadu k Märte: „Georg.“

„Pekné meno! Také pekné ako šaty, čo som si objednala, no do teraz nedorazili. A keď prídu, asi mi budú malé. Navyše budem na ne pristará. Je ti zima?“

Georg zavrtel hlavou. Na sebe mal oblečenie, čo tak starostlivo poskladal: bledozelenú flanelovú košeľu a hnedé menčestrové nohavice. K prsiam si silno pritískal hnedú škatuľu. Märta sa vystrela a pridala plyn.

Čo to má v tej škatuli? vírilo jej myslou.

*

Dva vysokánske skalné masívy sa dolu končili úžinou, ktorá na jednej strane viedla do osídlenej doliny so zátokou. V akejsi cestovnej reportáži toto miesto nazvali koncom sveta. Asi pol kilometra pred hranicou mestečka sa nachádzal kruhový objazd, ktorým Märta prechádzala asi pred hodinou. Vyvýšený objazd skrášľovali žlté a oranžové aksamietnice, nad nimi trónila tabuľa s nápisom VITAJTE V ZÁTŇNÍ. Hneď vedľa nej postával nízky bledý chlapík so zanedbaným chrupom. Na chudom tele mal modré zodraté montérky zastrčené do čiernych gumákov. Na hlave mal červenú šiltovku s dlhým úzkym šiltom, pripomínajúcim vtáčí zobák. Mužíček s veľkým nasadením usmerňoval prichádzajúce auto, ktoré sa dostávalo na objazd. Ráznymi a trochu trhanými pohybmi naznačoval, ktorou stranou má pokračovať, čo bolo úplne zbytočné, lebo tu existovala iba jedna možnosť. Zároveň sa však z druhej strany blížilo ďalšie auto, čo mužíčka donútilo, aby sa prudko otočil. Rýchly pohyb pravej ruky spôsobil, že stratil rovnováhu.

„Blázni,“ vyštekol a zároveň v dialke zachytil slabý zvuk ďalšieho motora.

Keď sa Märta dostala k tomuto dopravnému uzlu, do tmavých vlasov sa jej oprel vietor. Kruhovým objazdom nechcela len prefrčať, chcela tu aj čosi vybaviť. Georg so škatuľou na prsiach sedel uprostred kopy chalúh a netušil, kam sa vezú. Keď sa už priblížili k objazdu, Märta spomalila a ukázala pred seba. „To je Columbus. Ten s tou šiltovkou. Keď zatvorili tunajšiu továreň na spracovanie sledov, stal sa dirigentom. Riadi celý kruhový objazd. Tvrdí, že má mimoriadne vyvinutý zmysel pre dopravu. Podľa mňa mu v podstate ide o únik z domu. Býva v prístave na zakotvenej lodi spolu s rodičmi, s pánom a pani Mendelsohnovcami.“ Märta sa opäť vystrela. „Veľa premýšľa.“

Columbus registroval prichádzajúcu trojkolku v dostatočnom predstihu, skôr než dorazila na kruhový objazd, čo mu umožnilo, aby sa s veľkým nasadením venoval dirigovaniu. Dobre videl, že ide

o Märta na trojkolke, no aj tú treba dostatočne usmerniť. Keď však Märta začala brzdiť, očividne trochu sklamaný pripažil. Trojkolka zastala a Märta z nej zoskočila.

„Georg, ty sed,“ povedala. „Potrebujem len minútku.“

Märta s priateľským úsmevom na perách vykročila ku Columbu-
sovi. Cestou z vrecka vyťahovala akýsi balíček zabalený v staniolie.

„Prečo si dnes meškala?“ opýtal sa Columbus.

„Staraj sa o seba,“ usmiala sa Märta a podala mu balíček.

„Matkine chlebíčky?“

„Áno. Pečený sled' na celozrnnom knäckebröte.“

„Každý deň to isté! Tá osoba nemá štipku fantázie!“

Märta síce mohla podotknúť, že trochu vďačnosti by nezaškodilo, najmä keď vedela, že Columbus vo svojich tridsiatich šiestich rokoch ešte vždy býva u rodičov a v živote im za stravu a ubytovanie nezaplátil ani korunu. No nepovedala ani slovo. Nechcela ho naštváť. Výbušný Columbus bol totiž známy ako chlapík, ktorý má krátku zápalnú šnúru. Od narodenia sa cítil ukrivdený a rokmi sa z neho stal chodiaci súdok pušného prachu. „Jeden a pol metra skoncentrovaných komplexov,“ charakterizoval ho raz Malte, miestny antikvár. Preto mu Märta položila iba prostú otázku:

„Ako sa ti dnes darí?“

„Ako zvyčajne. Hrozne tu fúka a ľudia jazdia ako blázni. Keby som tu nebol a neriadil tento blázinec, mali by sme jednu reťazovú haváriu za druhou. Myslíš si, že mi je niekto vďačný za moju prácu?“

„Mama ti predsa poslala chlebíčky.“

„Moja matka!“

Columbus dôsledne oslovoval rodičov vždy len otec a matka. Odbalil staniol, zhúžval ho a podal Märte, akoby ju pokladal za súkromný odpadkový kôš. Märta ani brvou nepohla. Columbus sa hneď zahryzol do jedného z chlebíčkov a dlhým šiltom kývol k trojkolke.

„Kto je to?“

„Tvrdí, že sa volá Georg,“ odvetila Märta. „Viac neviem.“

„Ty berieš stopárov? Životunebezpečná záležitosť. Počul som o stopárovi, ktorý podrezal každého, kto mu zastavil, a vyjedol mu oči. Má nôž?“

„Neviem, našla som ho zahrabaného na pláži.“

„Aha. Takže iný typ. Potrebuješ pomoc?“

Märta sa zo svojej výšky pozrela na chlapíka o pol metra nižšieho a opäť sa usmiala: „Si skutočný džentlmen, Columbus... ale užitočnejší si na kruháči. Iba si daj pozor, aby si tu neprechladol.“

„Práca je práca. Aj túto musí niekto robiť, ale ďakujem za starostlivosť, to človeku urobí dobre. Žijeme v hroznom svete.“

Columbus narýchlo zasalutoval, vzápätí sa zvrtol, zameral sa na autobus, čo sa blížil k objazdu, a pustil sa do dirigovania.

Napohľad to možno vyzerá ako smiešna činnosť, no na jej pozadí je úsilie pomôcť, a to si zasluhuje uznanie.

2.

Mrzutá fešanda v Platäse podáva životabudič

S úmrak sa zmenil na tmú a ľudia sa poberali do svojich domov. Podaktorí zamierili pod vlastnú strechu, iní zasa na jediné miesto, kde sa ponúkala strava aj alkohol a kde ich čakala povznášajúca spoločnosť. Do miestnej krčmy Platäsa. Pôvodne sa mala volať podľa ryby platesy, no remeselník, ktorý pred rokmi na priechlie vyrábal impozantnú drevenú tabuľu, pochádzal z hlavného mesta a myslel si, že je jedno, aké éčko použije, a prehlasované sa mu videlo krajšie.

Preto sa krčma volá Platäsa.

V súčasnosti ju vlastní dvojčence Marie a Thérèse Thervinové. Zdedili ju po matke, rozhladenej podnikavej dáme, ktorá v krátkom čase otvorila v mestečku dve reštaurácie.

Jedna z nich, elegantná Petit Trianon, skrachovala. Zato Platäsa žila ďalej a stala sa prirodzeným miestom stretávania tunajších osamelých ľudí alebo párikov, ktoré čosi oslavovali, napríklad výročie svadby, no chodievali sem zapíjať aj nešťastie. Väčšina hostí sem však zavítala pre to, čo bolo pôvodným poslaním takéhoto zariadenia – popíjať, pohovárať sa, poučiť sa či pohádať. To všetko sa vždy dalo prerušiť nejakým ľahkým jedlom.

Tak to bolo aj dnes večer.

Autenticky zariadený podnik bol obsadený len spolovice, no vzhľadom na to, že išlo o všedný deň uprostred týždňa, pôsobilo to uspokojivo. Každý sedel na svojom zvyčajnom mieste, kde sedával

odjakživa, teda od svojej prvej návštevy v Platäse. Štamgasti mali svoje stoly a boh ochraňuj nič netušiaceho hosťa, ktorý omylom zasadol na nesprávnu stoličku. V krčme okamžite zavládla ponurá nálada a často vyvrcholila sporom, do ktorého musela zasiahnuť Mrzutá fešanda. Táto ostrieľaná a skúsená dáma vo vyššom strednom veku s vlasmi stiahnutými do prísneho drdolu sa volala Evelyn Lundqvistová a pracovala ako čašníčka. Na tvári sa jej vynímali výrazné líčne kosti a hrubé obočie, ktoré si každé ráno dotvárala obočenkou. Začínala zamladi na Vyhlíadke v Petit Trianone, no keď to tam zatvorili, musela sa presťahovať dolu, do podstatne jednoduchšej prístavnej krčmy menom Platäsa. Rozhodnutie prijala s rozvahou. Druhou možnosťou bolo odsťahovať sa zo Zátônia. Svoju prácu mala rada, hoci nie vždy sa to odzrkadľovalo na jej službách. Pokojne priniesla hosťovi jedlo s poznámkou: „Žuvať už zvládneš sám.“ Rozhodne nepatrila k servilným typom a z toho vznikla jej trefná aj uznanlivá prezývka Mrzutá fešanda. Na nej zostalo, aby zakročila, keď si niekto sadol na nesprávne miesto. Najčastejšie to riešila ponúknutím iného stola so slovami: „Odtiaľto vidieť more!“ Tento výhľad poskytovalo sedenie takmer pri každom stole, napriek tomu takýto argument takmer vždy zabral.

Aj dnes večer trávili štamgasti pri svojich stoloch.

Pri jednom z nich, ktorý zohráva významnú úlohu v našom rozprávaní, sedeli štyria priatelia, traja muži v rozličnom štádiu opitosti a jedna žena, takmer úplná abstinentka. Bol to podlhovastý drevený stôl, vyrobený z klád, čo pochádzali zo zatvorenej fabriky na výrobu žuvacieho tabaku. Pred chvíľou sa na ňom zjavili poháre, fľaše, balíček cigariet značky Chessman, karafa s vodou a žltý popolník s modrým logom a nápisom Ricard. Spoločnosť pri stole sa zabrala do hlbokej diskusie o otázke bytia, nemilosrdnej konečnosti a muživom úpadku tela. Jedným z mužov bol Picasso Nilsson, širokoplec, hnedooký maliar natierač so starosvetsky peknu tvárou, dozdobenou pestovanými mexickými fúzikmi, čo mu lemovali pekne krojenú hornú peru. Keď prišlo na rozmýšľanie, až tak veľmi mu to nepáľilo, no bol obľúbený a pokladali ho za miestneho

ezermeštera. Len čo sa niečo pokazilo, hneď volali Picassa. Dnes večer však prišiel s tvrdením, že má tumor.

„Predpokladám, že mám spočítané týždne, možno dni,“ oznámil s očami plnými slz.

Ostatní neboli o tom presvedčení, no trepezlivo si ho vypočuli, lebo vedeli, že s Picassom treba zaobchádzať ako v rukavičkách. V dobre stavanom tele sa skrývala krehká duša, ktorá si vyžaduje jemné spôsoby. Najmä keď príde na jeho fóbiu z rakoviny. Preto sa k nemu správali úctivo a s pochopením pre jeho úzkosť, čo zmierňovali, ako vládali, aby sa ešte väčšmi netrápil.

„Využívam túto príležitosť, aby som sa s vami rozlúčil, bratia a sestry, priatelia moji. Dúfam, že na mňa budete spomínať s láskou, i keď som...“

Picasso sa odmlčal a pretrel si oči. Gustaf Cylinder tak získal šancu prerušiť príhovor. Bol to veľmi distingvovaný muž v staršom strednom veku, oblečený v obleku z česanej melírovanej vlny, majiteľ Falologickej galérie, čo sa v lete stávala miestnou turistickou atrakciou.

„Kde máš ten nádor?“ opýtal sa.

„V nose.“

Gustaf pozrel na Malteho, na tretieho pri stole, muža sošnej postavy s rovným krkom. Malte mierne zavrtil hlavou a objal Picassa okolo pliec. Malte šéfoval tunajšiemu antikvariátu a knižnici, preto ho pokladali za vzdelanca a znalca takých pochodov, o akých bežní ľudia nemajú šajnu. Napríklad aj hypochondrie.

„V nose?“ zopakoval chrapľavým hlasom fajčiara.

„To je definitívny koniec.“

„Nádor v nose je veľmi nezvyčajný.“

„Pochopiteľne, že ho musím mať práve ja!“

Picasso trasúcou sa rukou zdvihol pohár s vínom, poriadne si z neho odpil, lebo to mohol byť posledný nápoj v jeho živote.

„Možno by sa ti dalo pomôcť.“

Táto veta nezaznela z Malteho úst, ale vyslovila ju jediná dáma v tejto spoločnosti, tmavovláska s výrazným obočím a prenika-

vým pohľadom. Bola to jediná vegetariánka v mestečku, v severnej časti vlastnila veľký nablýskaný skleník a reagovala na prezývku Inka. Pre svoj atraktívny vzhľad pravidelne čelila návrhom či pozvaniam, no opovážlivci zvyčajne dostávali jedinú odpoveď: „Ďakujem, ale nie.“

„Hneď sa vrátim,“ oznámila Inka a odišla.

*

V tmavej noci sa sem blížila trojkolka s dvoma typmi nákladu. Jeden – čerstvé chaluhy – smeroval do kuchyne Platäsy, ale čo si počať s druhým – s mladíkom so škatulou pritisnutou k hrudi –, Märta netušila. Narýchlo prefrčala mestečkom a ukázala Georgovi niekoľko zaujímavých miest: obuvnícku dielňu, v ktorej sa nesvietilo, Violinu galantériu Nožnice & Ihly, ktorá sa nachádzala oproti Augustssonovmu Antikvariátu, potom jediný obchod s potravinami, nad dverami s modrozltým nápisom Lahôdky a vo výklade s reklamou, z ktorej sa dozvedeli, že „Slávni ľudia fajčia Kent“. Popri ňom sa dostali k najvyhľadávanejšiemu obchodu Železo & Rozličný tovar, ktorý svojmu menu nezostával nič dlžný. Okrem iného si tu miestni obyvatelia objednávali alkoholické nápoje, ktoré sa sem privážali dva razy týždenne z najbližšieho obývaného centra, vzdialeného niekoľko desiatok kilometrov. Objednávky a dodávanie alkoholu umožňovalo majiteľovi obchodu, aby získal podrobný prehľad o spotrebe alkoholu obyvateľov Zátônia. Veď informácie o druhu, type aj intervaloch medzi objednávkami nie sú nezaujímavé. V obchode sa poskytovali aj služby optika. Majiteľova dcéra s náležitým vzdelaním ponúkala zákazníkom, ktorí o to prejavili záujem, vyšetrenie zraku. I keď podľa jej otca „sa z toho nedá zbohatnúť“.

Märta napokon zabočila k prístavu na nábrežie Croisette. V skutočnosti išlo o pešiu zónu, no to Märta netrápilo. Viezla sa k Platäse, kde prudko zabrzdila v uličke pred zadným vchodom do kuchyne.